

TRETTIOSJÄTTE KAPITLET

Om stadens ursprung och läge

DENNA SVERIGES FÖRNÄMSTA STAD, konungasätet Stockholm, är från grunden uppbyggd af den lysande och kraftfulle konungaförmyndaren Birger Jarl, hvilken ock befäste den med de starkaste murar och utanverk. Den är anlagd på en till den grad fördelaktig, viktig och ointaglig plats, att det förefaller som hade han aldrig kunnat finna någon lämpligare. Ty platsen är på alla sidor omgifven af strömmar — hvarför den fordom blott användes vid fiske — och så väl belägen mellan haf och insjö, att den kan kallas en nyckel till hela Sverige. Fordom plägade nämligen ester, moskoviter, ryssar och tavaster ständigt och jämt genom dessa trånga farleder lönnligen tränga in i landet och öfverrumpla svenskarna, då dessa icke anade några fiendligheter, samt utplundra dem och anställa ofantlig manspillan; hvarpå de fritt och ostraffadt samt lastade med stort byte drogo hem till sitt land igen. Vid ett sådant infall dråpo de Johannes, den andre ärkebiskopen i Upsala, på hans sätesgård Almarestäket och jämte honom åtskilliga andra stormän af hög börd och lysande eftermäle. Men efter Stockholms anläggning hafva alla och enhvar under långliga tider fått njuta fred och fienderna hållits i beständig fruktan. Anblicken af detta ointagliga fäste, redo att för all framtid upptaga kampen mot hvilken motståndare det vara månne, har förmått dem att afstå från vidare plundringståg till Sverige. Om likväl någon skulle våga försöket att med belägring innesluta och med vapenmakt betvinga Stockholms stad, skall han aldrig röna någon framgång, vore han än i stånd att med hårdnackad ihärdighet ansätta den med belägringskonstens alla hjälpmedel. Den är nämligen omgifven af djupa vatten och strida strömmar samt äger endast två portar, till hvilka man kommer på tvenne långa broar från norr och söder.

Birger Jarl, konungastaden Stockholms grundläggare.

Staden belägen mellan haf och insjö.

Johannes, ärkebiskop i Upsala, dräpt.

Ett ointagligt fäste.

Stockholm.

Hela staden har blott två portar.

Belägringen
måste företa-
gas från tre
håll och med
tre härafdel-
ningar.

Dessa portar och broar hafva åsamkat Danmarks konungar större omkostnader, nedlagda på misslyckade stormningsförsök, än de tio största städerna i deras eget rike. Öfver hufvud taget kan en belägring af staden ej företagas med mindre än tre starka härafdelningar på en gång, fördelade på holmarna, fastlandet och vattnet. Dock kunna dessa härar aldrig vara trygga för angrepp af bågskyttar, som i en hast kunna sammandragas från de olika landsbygderna. Pröfve den som vill, och han skall finna företaget ganska vådligt.

TRETTIOSJUNDE KAPITLET

Om Brunkebergs ås utanför Stockholm och dess läge samt om de drabningar, som där ägt rum

Brunkeberg.

Heta strider
utkämpade
på berget.

Kristiern I,
Danmarks ko-
nung, förlora-
de fyra fram-
tänder genom
ett bösskott.
Visor.

Kristiern II:s
här lider af
hungersnöd.

STRAXNORR OMDENNA KONUNGASTAD ligger ett berg eller snarare en hög sandås. På dess krön och sluttningar hafva många furstar, ädlingar, borgare och meniga allmogemän både i äldre och nyare tid utkämpat heta strider såväl inbördes som mot yttre fiender. Enär min kärlskelige broder, ärkebiskopen i Upsala herr Johannes, rörande dessa meddelar åtskilliga sannfärdiga och noggranna underrättelser i sin historia om svear och götar, finnes för mig intet skäl att genom ett återupprepande däraf trötta läsaren. Blott en ting må här beröras. Då nämligen konung Kristiern af Danmark, den förste med detta namn, en gång under en het strid på detta berg nödgades vika för de påträngande dalkarlarna och draga sig undan till sin krigsflotta, träffades han af ett skott från en handbössa, hvilket beröfvade honom de fyra framtänderna i öfverkäken. Minnet af denna tilldragelse firas af eftervärlden i sånger och dryckesvisor. Vid ett annat tillfälle lyckades Kristiern II med knapp nöd föra sin af hunger och sjukdomar medtagna

här från detta berg öfver vattnet till flottan, som låg skyddad bakom bergen söder om Stockholm. Och där skulle han ej kunnat återställa sina utsvultna krigares krafter, därest han ej genom falska löften och försäkningar, dem han ej ämnade hålla, fört såväl staden som riksföreståndaren och hela befolkningen bakom ljustet, så att de lättrogna borgarna i fåvitsko genom frikostiga gåfvor försågo honom med de förnödenheter och lifsmedel, som tarvades för härens underhåll och för hans eget kungliga bord. Huru han sedermera tillvaratog sin konungaära och sörjde för sitt eftermäle till evärdlig tid, kan jag här lämna å sido, då det redan långt före denna min framställning till någon del blifvit skildradt af andra. Jag syftar därpå, att han mot tro och loften förde med sig i fångenskap till Danmark sex af rikets yppersta ädlingar, hvilka sändts honom såsom gisslan. — Detta berg har erhållit sitt namn efter en viss Brunke, en riksförrädare och skändlig kvinnoförörare, hvilken där blef aflifvad. Eljest är det ju (enligt Laur. Valla) i de flesta landsändar öfifigt att benämna orter efter glädjande och ärorika tilldragelser, som där timat, såsom jag i det föregående visat på tal om floder och hamnar. Fordom fanns i berget en underjordisk grotta, hvilken en tid bortåt beboddes af eremiter, de där hade för sed att rikta fromma förmaningar till dem, som gingo ut från staden. Slutligen blefvo dock dessa genom ett af de fientliga öfverfall, som så ofta hemsöka denna stad, nödsakade att flytta anorostades, och grottan förvandlades snart till en röfvarekula. Sedan den blifvit rensad från dessa invånare, fylldes den för beständigt med jord, för att icke vidare kunna tjäna såsom tillhåll för mördare eller andra illasinnade människor.

Förrädaren
Brunke.

En fristad för
eremiter.

